

DR. REISINGER ADRIENN

A településfejlesztő nonprofit szervezetek aktivitása a kapott 1%-os szja-felajánlások alapján

Bevezetés

Az adózó állampolgároknak Magyarországon 1997 óta van lehetőségük felajánlani adójuk 1%-át nonprofit szervezetek részére (Csizmár–Nemoda 2001, Bódi 2002, Kuti 1998, Bartal 2005). Az elmúlt években jelentősen emelkedett a felajánlott összegek nagysága, és – bár kisebb arányban, de – nőtt a felajánlók száma is. Jelenleg a nonprofit szektornak közel fele részesül ilyenfajta támogatásban, amely körülbelül 10 milliárd forintot jelentett a szervezetek számára 2008-ban. Bár a szektor teljes bevételén belül az 1%-os szja-bevételek nagysága mindössze 1%-ot tesz ki, jelentősége egyáltalán nem elhanyagolható. Egyrészt, mert a magánszemélyek fontos döntésének eredményeképpen kerül a felajánlott összeg a szektor adott szervezeteihez, másrészt, mert két kutatás alapján is megállapítható (Nárai 2008, Reisinger 2010), hogy több olyan szervezet is létezik, amelynek az szja 1%-ából származik a legtöbb bevétele, amely tevékenységét erre alapozza.

Tanulmányomban először röviden bemutatom az 1%-os szja-felajánlások jellemzőit, majd a szektor egy csoportjának, a településfejlesztési tevékenységet folytató szervezeteknek erre vonatkozó statisztikai adatait ismertetem. A településfejlesztő szervezetek vizsgálata során kíváncsi voltam arra, hogy a szervezetek mekkora része az, amely kétségtelenül tevékenykedik, és a lakosság körében is ismert. A kérdés megválaszolására az 1%-os szja-felajánlások elemzését választottam. Ezek tükrében jól vizsgálható, hogy mely szervezetek élvezik a lakosság támogatását, s folytatnak valószínűleg olyan tevékenységet, amelynek látható eredménye van a településen vagy annak környékén. Azt vizsgáltam, hogy a szervezetek hány százaléka és milyen nagyságban kapott felajánlást 2008-ban, milyen a felajánlásban részesült szervezetek regionális és településtípus szerinti megoszlása, továbbá mi jellemzi az 1%-ot felajánlókat.

Az elemzéshez felhasználtam a településfejlesztő nonprofit szervezetek 2007. évi településsoros listáját, amelyet a KSH bocsátott a rendelkezésemre, a felajánlásban részesült szervezetek listáját, amelyet az APEH a honlapján tett közzé a 2008. évi felajánlások alapján, továbbá a 2007-ben végrehajtott, saját kérdőíves nyugat-dunántúli kutatásomat (Reisinger 2010).

Az 1%-os szja-felajánlások jellemzői

A nonprofit szervezetek zömének működési sajátossága, hogy bevételeik nagy részét külső forrásból szerzik meg: az államtól, az önkormányzatoktól, magánszemélyektől és vállalkozásoktól adományként, gyakran pályázat útján, olykor pedig külföldi vagy másik

nonprofit szervezet támogatásának formájában. Az 1990-es évek második felében régióinkban elsőként Magyarországon jelent meg az új finanszírozási forma, amelynek keretében az állam lehetőséget biztosít az állampolgárok számára személyi jövedelemadójuk 1%-ának nonprofit szervezetek részére történő felajánlására.

Ez végeredményben állami támogatás. Jelentősége nagyrészt abban rejlik, hogy általa az állampolgárok közvetlenül is beleszólhatnak a központosított javak elosztásába. Az 1%-os felajánlások során az adózóknak nem azt kell mérlegelniük, megengedhetik-e maguknak, hogy egy adott szervezetet támogassanak, hanem azt, hogy melyik szervezet felel meg egyéni céljaiknak. Tehát ebben az esetben a jótékonykodásban egyáltalán nem akadályozó tényező a szerényebb jövedelmi helyzet. Vajda Ágnes és Kuti Éva (2000) szerint az 1%-os felajánlás végeredményben egy „szavazásnak” tekinthető, amely az állampolgároknak a nonprofit szervezetekről alkotott véleményét tükrözi. A szerzőpáros véleménye szerint az 1%-os felajánlások jelentősége nem csak pénzben mérhető. Amikor az adózók kiválasztják azt a szervezetet, amelyet támogatni szeretnének, egyben a szervezet iránti bizalmukat, megbecsülésüket is kifejezésre juttatják, ezzel növelve a nonprofit szervezetek presztízsét, amely az anyagiakhoz hasonlóan fontos tényező a szervezetek életképessége szempontjából.

Az Országgyűlés 1996. december 19-én fogadta el a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti közcélú felhasználásáról szóló (CXXXVI. sz.) törvényt, amelyet azóta többször módosítottak.

A törvény legfontosabb módosításai 1996 vége óta a következők voltak:

- 1998. január 1-jétől 2x1% felajánlására van lehetőségük a magánszemélyeknek; a másik 1%-ot valamely (bíróóság által) bejegyzett egyház vagy kiemelt előirányzat javára adományozhatják. A 2x1% nem vonható össze.
- 2001. január 1-jétől nincs alsó limitje a felajánlható támogatásnak, korábban a 100 Ft alatti támogatást – sajnálatos módon – nem lehetett felajánlani.
- 2002 januárjától az 1997. évi CLVI. törvény 26.§ c) pontja szerinti tevékenységet folytató közalapítványoknak akkor lehet felajánlani az 1%-ot, ha a rendelkező nyilatkozat évének első napja előtt legalább egy évvel nyilvántartásba vették őket.
- 2002 januárjától a kiemelkedően közhasznú szervezeteknek, amennyiben tevékenységüket valóban végzik, még az 1 évet sem kell kivárniuk a jogosultságig.

Ezt a támogatást azok a nonprofit szervezetek kaphatják,

- amelyek közhasznú tevékenységet folytatnak;
- amelyeket a bíróság a rendelkező nyilatkozat évének első napja előtt legalább két évvel nyilvántartásba vett (ez alól van kivétel, ami a módosításoknál olvasható);
- amelyeknek nincs köztartozásuk.

Az 1%-os felajánlást a felsorolt feltételeknek megfelelő minden nonprofit szervezet megkaphatja, függetlenül attól, hogy rendelkezik-e közhasznú minősítéssel vagy sem, viszont azok a szervezetek, amelyek nem a törvénynek megfelelő közhasznúsági tevékenységet végeznek, többéves működés után sem jogosultak az 1%-os támogatásra.

Adójának 1%-át az a magánszemély ajánlhatja fel, akinek adófizetési kötelezettsége van, s jövedelemadóját maradéktalanul befizeti az adóhatóságnak. Az adózónak egy nyilatkozatot kell kitöltenie, amelynek tartalmaznia kell a választott szervezet adószámát (tartalmazhatja a szervezet nevét is).

Pozitívumként emelhető ki, hogy a felajánlások megszerzése érdekében tett erőfeszítések hatékonyabbá tehetik a kommunikációt a szervezetek és a társadalom között. Ahhoz, hogy egy szervezet minél több bevételi forráshoz jusson a felajánlásokból, kapcsolatba kell lépnie az adózó állampolgárokkal. Az 1%-os felajánlások megszerzésére a következő eszközöket szokták alkalmazni:

- plakátok, szórólapok elhelyezése a potenciális támogatók által látogatott helyeken (például intézményen belül, ez elsősorban a tagoknak és a szervezet szolgáltatásait igénybe vevőknek szól) közterületen;
- levelek kiküldése, telefonos vagy személyes felkeresés;
- kiadványokban közzétett felhívások;
- országos médiumokban közzétett felhívások,
- internetes felhívás.

A szervezeteknek – attól függően, hogy milyen viszonyban állnak a potenciális támogatókkal, illetve milyen tevékenységet végeznek – különféle stratégiákat célszerű felállítaniuk. Azoknak a szervezeteknek, amelyek szoros kapcsolatban állnak a tagokkal, a szolgáltatást igénybe vevőkkel, nem kell túl sok erőfeszítést tenniük a támogatás elnyeréséért, ugyanis azok az emberek és családtagjaik, ha valóban szívügyüknek érzik az adott szervezet tevékenységét, szinte biztosan neki ajánlják fel az adójuk 1%-át. Emellett több lehetőség nyílik más támogatói kör meggyőzésére a felsorolt eszközök valamelyikével.

Azok a szervezetek, amelyek tagjaikkal nincsenek szoros kapcsolatban, például a tevékenységük jellege miatt, sokkal inkább a fenti eszközökre vannak utalva. Bizonyos szervezetek azért számíthatnak a támogatókra, mert az emberek szívesen segítenek a gyerekeken, az időseken, az egészségkárosultakon, a szegényeken. Az érzelmekkel ellentétben az értelem kerül előtérbe a meggyőzés során az olyan tevékenységet végző szervezeteknél, mint például a kutatás, a munkahelyteremtés, a környezetvédelem vagy a kultúra művelése.

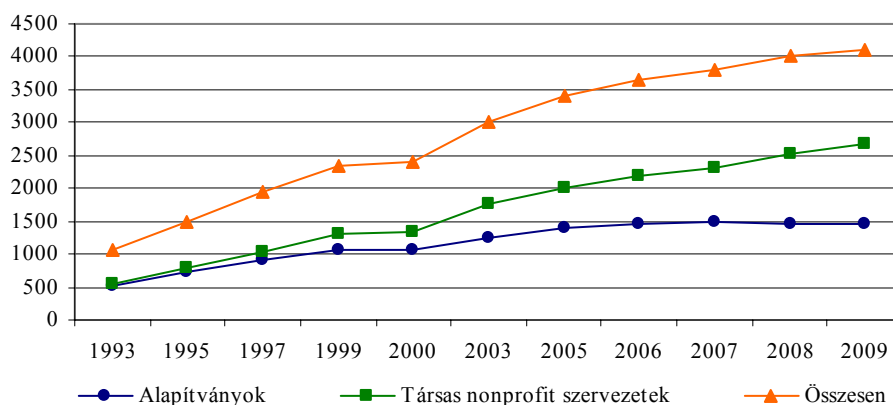
A településfejlesztő nonprofit szervezetek felajánlott adószázalék az adatok tükrében

A településfejlesztő szervezetek jelentősége

A rendszerváltás óta eltelt időszakban a nonprofit szervezetek tevékenysége egyre differenciáltabbá vált; megjelentek azok a szervezetek is, amelyek nemcsak egy szűk közösség igényeinek kielégítését tűzték ki célul, hanem a helyi közügyekben és a társadalmi folyamatokban való részvételt is (Nizák–Péterfi 2005). Folyamatosan alakultak olyan szervezetek, amelyek fő feladatuknak tekintették egy-egy település, térség fejlesztését, vagy legalábbis a fejlesztési folyamatokban való részvételt (gazdaságfejlesztők, településfejlesztők, környezetvédők). A rendszerváltás előtt is működő, településfejlesztéssel foglalkozó néhány szervezet mellé (amelyek többségükben településszépítéssel foglalkoztak) több ezer ilyen tevékenységet folytató szervezet alakult (1. ábra). A vizsgált időszak alatt (1993–2009) körülbelül négyszeresére növekedett a településfejlesztő szervezetek száma.

1. ábra

A településfejlesztési célú nonprofit szervezetek számának alakulása szervezeti formánként, 1993–2009

Forrás: KSH.

Megjegyzés: A társas nonprofit szervezetek közé tartoznak az egyesületek, az egyesülési jog alá tartozó egyéb társadalmi szervezetek, érdekképviseletek, a köztestületek, a közhasznú társaságok és a nonprofit szervezetek intézményei (2007. július 1. óta közhasznú társaság nem alapítható, az ilyen szervezeteknek 2007. július 1. és 2009. június 30. között dönteni kellett megszűnésükről vagy nonprofit gazdasági társasággá való alakulásukról).

Felmerül a kérdés, hogy miért fontos a nonprofit szervezetek szerepe a településfejlesztés területén? A településfejlesztés nonprofit tevékenységként való megjelenése azt jelentette és jelenti, hogy az állampolgároknak is megjelent az igény arra, hogy a szebb és élhetőbb környezet kialakítása érdekében helyben is tegyenek. A kezdeményezők belátták, hogy szükség van a lakosság helyismeretére annak érdekében, hogy egy-egy település fejlődése, fejlesztése ne csak „felülről”, hanem „alulról” is támogatást élvezzen. A településfejlesztő szervezetek elsődleges feladata, hogy tevékenységük révén hozzájáruljanak egy adott település és szűkebb-tágabb környezete fejlesztéséhez; javaslatokat tegyenek a település stratégiájának kidolgozásakor és megvalósításakor; pályázatok segítségével bővítsék a település fejlesztési forrásait; a helyi szereplőkkel kommunikálva elfogadtassanak bizonyos fejlesztéseket; és nem utolsósorban „felrázzák” a helyi közösségeket: szükség van az ő véleményükre is ahhoz, hogy a település fejlődése a megfelelő irányba haladjon. Így nagyon fontos közösségformáló és -fejlesztő szerepük is van a településen és annak környezetében.

Az 1%-os szja-bevételek elemzése

A KSH által rendelkezésre bocsátott adatok alapján 2006-ban a településfejlesztő szervezetek 158,4 millió forint szja-felajánlásban részesültek, ez a teljes bevételükön belül 0,2%-os arányt jelentett, míg a szektor részére felajánlott összegen belüli arány 2,1% volt¹. A 2008-as adatok szerint a településfejlesztők részére felajánlott 1% nagysága

¹ A legnagyobb arányban az oktatási (26,9%) és a szociális (22,6%) tevékenységet folytató szervezetek kaptak felajánlást.

érdemben nem változott, 156,2 millió forint volt. Ez a felajánlott összeg 1,7%-át jelentette, amelyből 1062 szervezet részesült.²

Az 1. és 2. táblázat összefoglalóan mutatja be a településfejlesztők részére felajánlott 1%-os szja-támogatások főbb jellemzőit regionális megoszlásban.

1. táblázat

Az 1%-os szja-felajánlásokban részesült településfejlesztő nonprofit szervezetek jellemzői a kapott támogatások alapján, régióként, 2008

Régiók	A támogatást kapott szervezetek		A városi szervezetek aránya, %	Az összes támogatás, millió Ft	Egy támogatott szervezetre jutó		
	száma	megoszlása, %			átlagos támogatás, Ft	minimum-összeg, Ft	maximum-összeg, Ft
Közép-Magyarország	113	10,6	51,3	22,16	196 105	396	1 621 857
Közép-Dunántúl	186	17,5	21,5	39,97	214 886	2557	1 514 435
Nyugat-Dunántúl	179	16,9	26,3	24,05	134 350	947	1 248 405
Dél-Dunántúl	147	13,8	19,0	14,58	99 171	2239	529 608
Észak-Magyarország	174	16,4	24,1	22,66	130 248	1607	802 262
Észak-Alföld	137	12,9	35,0	17,94	130 955	4420	856 780
Dél-Alföld	126	11,8	32,5	14,81	117 525	322	640 697
<i>Ország összesen</i>	<i>1062</i>	<i>100,0</i>	<i>28,6</i>	<i>156,17</i>	<i>147 050</i>	<i>322</i>	<i>1 621 857</i>

Forrás: a KSH és az APEH adatbázisa alapján saját szerkesztés.

2. táblázat

Az 1%-os szja-felajánlásokban részesült településfejlesztő nonprofit szervezetek jellemzői a felajánlók tükrében, régióként, 2008

Régiók	Összes támogató, fő	Az egy támogatott szervezetre jutó támogatók		Egy támogatóra jutó átlagos támogatás, Ft	Egy szervezet egy támogatójára jutó felajánlás	
		átlagos száma, fő	számának maximuma, fő		minimuma, Ft	maximuma, Ft
Közép-Magyarország	3 525	31	248	6287	396	59 077
Közép-Dunántúl	7 926	43	325	5043	852	32 956
Nyugat-Dunántúl	5 675	32	338	4238	474	23 356
Dél-Dunántúl	3 772	26	123	3865	550	33 640
Észak-Magyarország	4 707	27	129	4815	1137	19 155
Észak-Alföld	4 087	30	197	4390	1005	29 362
Dél-Alföld	4 026	32	191	3678	81	19 326
<i>Ország összesen</i>	<i>33 718</i>	<i>32</i>	<i>338</i>	<i>4616</i>	<i>81</i>	<i>59 077</i>

Forrás: a KSH és az APEH adatbázisa alapján saját szerkesztés.

A legnagyobb arányban a közép- és nyugat-dunántúli szervezetek részesültek felajánlásban (az országból 17,5 és 16,9%). Míg az összes településfejlesztő szervezet körében a városi és községi szervezetek aránya 2007-ben közel azonos volt, a felajánlást kapott szervezetek között a községekben működők voltak többségben (71,4%).

² A településfejlesztők 21,9%-a, míg az összes felajánlásban részesült szervezet 3,9%-a.

Az összes felajánlás egynegyede a közép-dunántúli régióba jutott, a legkisebb támogatási összeget a dél-dunántúli régióban kapták. Összességében a településfejlesztők 147 ezer forint felajánlást kaptak átlagosan, viszont – ahogy az 1. és 2. táblázat adatai mutatják – a felajánlások tág határok között mozogtak. A legmagasabb 1%-os szja-felajánlást (1 621 857 Ft-ot) egy közép-magyarországi városban működő szervezet kapta, a legkisebb támogatás nagysága pedig 322 Ft volt (a Dél-Alföldön). Egymillió forint feletti összesített felajánlást mindössze hét szervezet kapott (Közép-Magyarországon, Közép-Dunántúlon, Nyugat-Dunántúlon). Az elemzés során vizsgáltam a felajánlókra vonatkozó adatokat is, összesen 33 718 munkavállaló támogatta adójának 1%-ával a településfejlesztőket (az összes felajánló 2%-a), átlagosan egy szervezetet 32 fő támogatott, azonban itt is jelentős volt a szórás. Ötnél kevesebb felajánló jellemezte a szervezetek 13%-át, négy szervezetet pedig egyenként több mint 200 fő támogatott.

A felajánlást kapott szervezetek további jellemzője, hogy közel egyharmad-egyharmad arányban vannak az alapítványok, közalapítványok, egyesületek (a teljes sokaságban az egyesületek aránya 52,2%), és mindössze egy közhasznú társaság kapott szja 1%-ot. A támogatott szervezetek körében a város- és falufejlesztő tevékenységet folytatók³ a dominánsak, arányuk 69,4% (az összes szervezeten belüli súlyuk csupán 38,3%). A teljes sokaságban meghatározó közösségfejlesztő tevékenységi forma jelenléte a felajánlást kapottak körében csak 26,8%-os (szemben az összes szervezeten belüli 40,5%-ával).

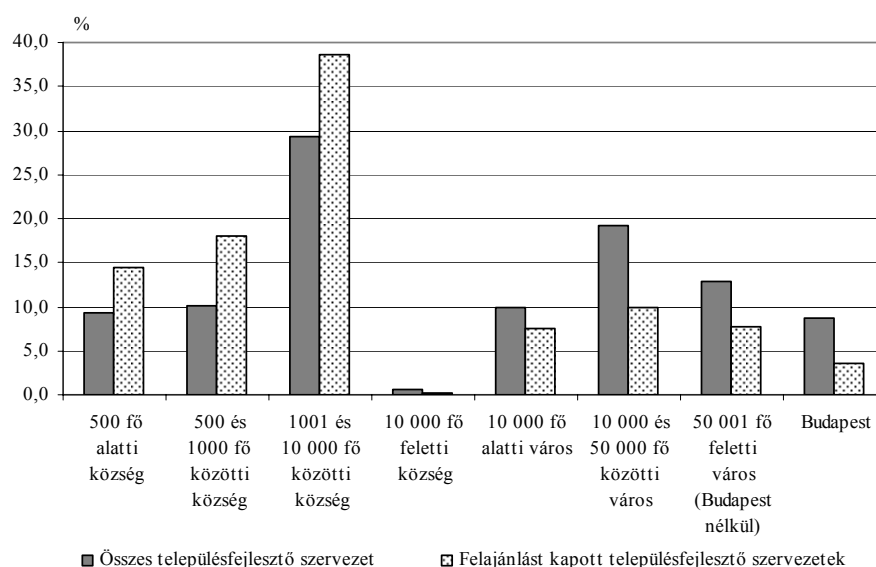
A felajánlott összegek nagyságát tekintve a szervezetek több mint a fele 100 ezer forintnál kevesebb felajánlást kapott, 52 szervezet támogatása nem érte el a 10 ezer forintot sem. 100 ezer és 500 ezer forint közötti összeggel a szervezetek 44%-a gazdálkodhatott, míg félmillió forintot meghaladó felajánlást csupán 40 szervezet kapott. Az adatok alapján azt mondhatnánk, hogy az 1%-os szja-támogatás nem meghatározó a szervezetek életében, azonban, ha megnézzük, hogy a településfejlesztők több mint a fele félmillió forintnál kevesebb bevételből gazdálkodik, akkor megállapítható, hogy sok szervezet számára még a néhány tízezer forint támogatás is meghatározó lehet a mindennapi működéshez és feladatellátáshoz.

A 2. ábra mutatja be az egyes településtípusokban működő településfejlesztő szervezetek arányát. Látható, hogy a teljes sokaság arányaihoz képest majdnem minden községtípusban nagyobb arányban részesülnek 1%-os felajánlásban ezek a szervezetek, mint a városokban (a 10 000 főnél népesebb községeket kivéve).

³ A KSH jelölése szerint.

2. ábra

Az szja 1%-ával rendelkező településfejlesztő szervezetek és az összes településfejlesztő szervezet településtípus szerinti megoszlása Magyarországon, 2008

Forrás: a KSH és az APEH adatbázisa alapján saját szerkesztés.

Más megközelítésben az 500 és 1000 fő közötti népességű községekben működő településfejlesztők közel 40%-a kapott felajánlást, míg például az 50 ezer fő feletti városok esetében ez az arány csak 13%, a budapesti szervezetek esetében viszont ennél is rosszabb (8,9%).⁴ Nárai Márta (2008) 2005-ben végzett, a nyugat-dunántúli nonprofit szervezetek összességére vonatkozó „szja 1%-os” vizsgálata teljes mértékben más eredményt hozott, mint a településfejlesztő szervezetek támogattságának országos (2008-ra vonatkozó) adatai: 2005-ben a felajánlást kapott nyugat-dunántúli szervezetek közel 85%-a működött városban (50 ezer fő feletti városban⁵ 53,8%). A településfejlesztő szervezetek támogatásában tapasztalt magas községi arányt több tényező is okozhatja, véleményem szerint ezek egyike az lehet, hogy a települések felében van legalább egy településfejlesztő szervezet, és ezek fele községben működik. Így a községekben potenciálisan nagyobb körből tudnak választani az adózók a nyugat-dunántúli szektor egészéhez képest (Nyugat-Dunántúlon a nonprofit szervezeteknek 36,4%-a működik csak községben). Másrészt a mindennapi élet közvetlensége miatt is ismertebb lehet tevékenységük (olyan tevékenységet látnak el, amely elvileg a lakosság nagy részét érintheti).

A kutatás során megállapítottam, hogy a felajánlott összeg átlagos nagysága mind regionálisan (1. és 2. táblázat), mind településtípus (2. ábra) szerint eltérő nagyságot mutat. A táblázatok alapján látható, hogy Közép-Magyarország és a Dunántúl régiói kapták

⁴ Ezek az arányok egy-egy településméret-kategórián belül értelmezhetők, így nincs köztük a 2. ábrához.

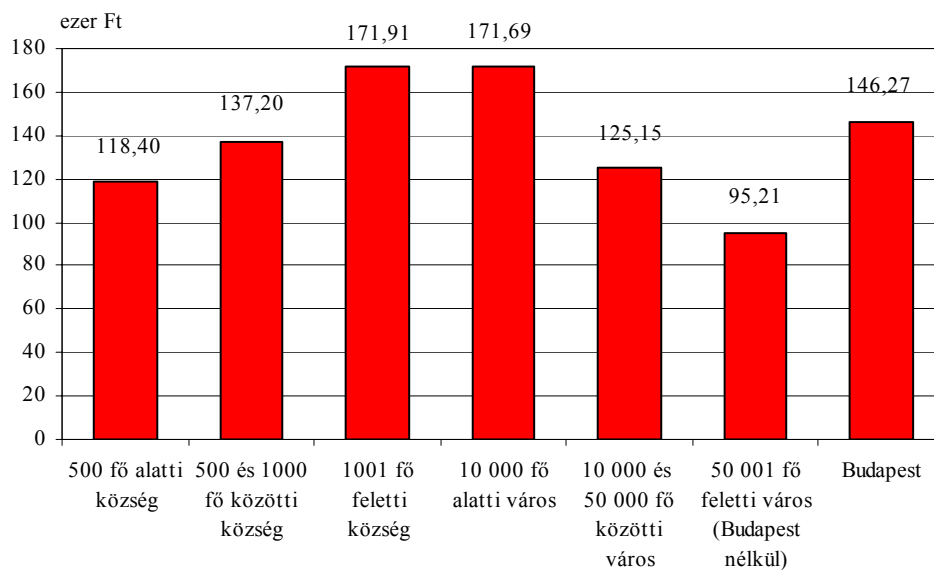
⁵ Budapest nélkül.

átlagosan a legtöbb felajánlást, különösen a közép-magyarországi régióban volt jellemző a 200 ezer Ft feletti támogatás.

Ha az átlagos felajánlás nagyságát aszerint vizsgáljuk, hogy azt városi vagy községi szervezet kapta, jelentős különbségeket találunk. A 3. ábrán látható, hogy míg átlagosan az 1000 fő feletti népességű községekben és a 10 000 fő alatti kisvárosokban működő szervezetek kapták a legmagasabb felajánlott összeget, addig a megyei jogú városokban működők a legkisebbet. A településfejlesztők esetében egyáltalán nem érvényesül az a települési lejtő, amely a nyugat-dunántúli nonprofit szervezeteket jellemezte 2005-ben (Nárai 2008) a felajánlások egy szervezetre jutó nagyságát tekintve. Nárai kutatásai alapján éppen a megyeszékhelyeken működő szervezetek esetében volt a legmagasabb az átlagos felajánlás (407 940 Ft, ami több mint négyszeres arány a településfejlesztőkéhez képest), a többi településtípuson működő szervezetek esetében egyre kisebb érték figyelhető meg, vagyis a lakosságcsökkenésével együtt csökken az átlagos felajánlás nagysága. Kutatásom alapján a településfejlesztők esetében települési hullámként értelmezhető jelenség áll fenn. Megállapítható, hogy a községekben működő településfejlesztő szervezetek nemcsak nagyobb arányban részesülnek 1%-os szja-felajánlásokban a nyugat-dunántúli nonprofit szektor szervezeteihez képest⁶, hanem esetükben egészen más a településkategóriák szerinti megoszlás is az átlagos felajánlást tekintve.

3. ábra

Egy támogatott településfejlesztő nonprofit szervezetre jutó 1%-os szja-felajánlás településkategóriák szerint, 2008

Forrás: a KSH és az APEH adatbázisa alapján saját szerkesztés.

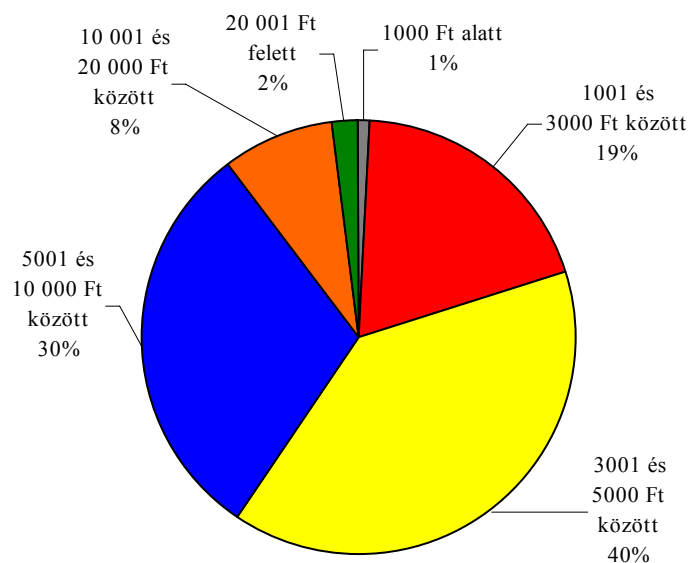
6 További kutatást igényel, hogy a többi régió nonprofit szektorában hogyan alakulnak az egy szervezetre jutó értékek.

Az egy főre jutó átlagos felajánlások nagyságát vizsgálva (2. táblázat, 4. ábra) megállapítható, hogy jellemzően az évente kb. 300 ezer és egymillió forint közötti adót fizetők ajánlották fel adójuk 1%-át a településfejlesztők számára. Viszont a szervezetek 10%-a esetében az ennél magasabb jövedelműek ajánlottak fel 1%-ot, a legmagasabb átlagos egy főre jutó felajánlás 59 077 Ft volt.

4. ábra

A felajánlók megoszlása az 1%-os összeg nagyságkategóriái szerint, 2008

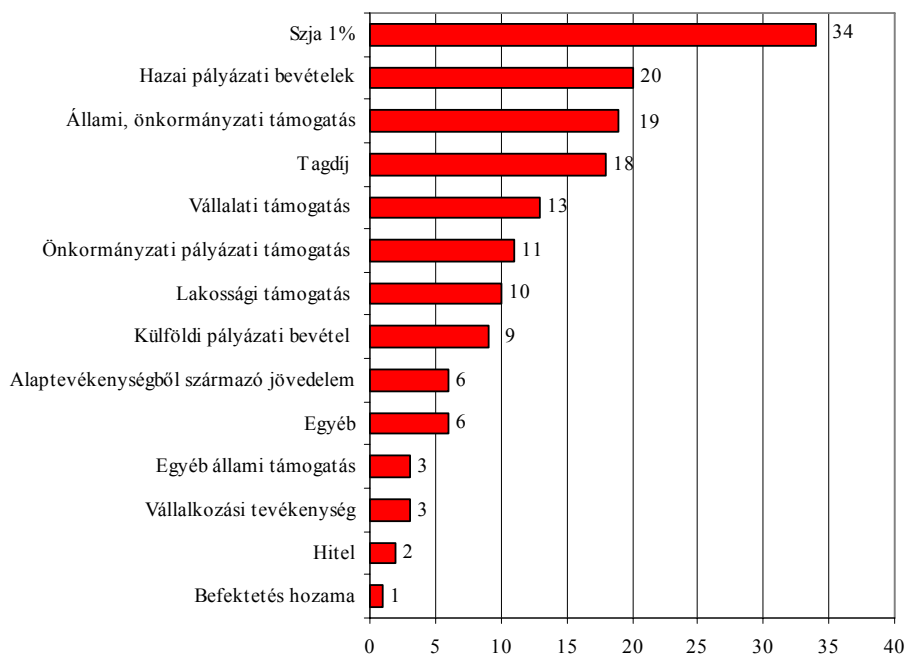
Megjegyzés: összes felajánló=100%.

Forrás: a KSH és az APEH adatbázisa alapján saját szerkesztés.

A nonprofit szervezetek működésében fontos tényező, hogy az adott szervezet hányfajta bevételi forrásból gazdálkodik. A településfejlesztő nonprofit szervezetekre vonatkozóan végzett 2007-es nyugat-dunántúli kutatás kimutatta (Reisinger 2010)⁷, hogy azon szervezeteknek, amelyek 4 vagy annál kevesebb bevételi fajtából gazdálkodtak 2006-ban (74%), jellemző bevételi forrása volt az 1%-os szja-felajánlás. Továbbá az összes megkérdezett szervezet közül 34 esetében volt kimutatható (5. ábra), hogy domináns bevételük az 1%-os szja-felajánlás volt.

⁷ A kutatás 2007 őszén zajlott, 424 településfejlesztő szervezetből 195 küldte vissza a kérdőívet, ebből 155 szervezet válaszolt a bevételekkel kapcsolatos kérdésekre.

A szervezetek száma a domináns bevételeik szerint
N=155

Forrás: saját kutatás.

Összegzés, javaslatok

Tanulmányomban a nonprofit szektor településfejlesztési tevékenységet folytató szervezetei 1%-os szja-bevételeinek a 2008-ra vonatkozó nagyságát és területi megoszlását elemeztem a felajánlásokra vonatkozó elméleti háttér ismertetése után. Hazánkban jelenleg a településfejlesztő nonprofit szervezetek a szektor közel 6%-át teszik ki, továbbá az összbevétel 10%-ával rendelkeznek, ehhez képest az összes 1%-os szja-felajánlásnak „csak” kicsivel több mint 1,5%-át kapták 2008-ban. A legtöbb felajánlás a közép-dunántúli szervezetekhez érkezett, az átlagos felajánlás is ebben a régióban volt a legnagyobb. Érdekes jelenség a településfejlesztők között, hogy a nagyobb községekben és a kisebb városokban működő szervezetek kapták átlagosan a legtöbb felajánlást, míg a megyeszékhelyek szervezetei a legkevesebbet. Ennek oka lehet, hogy ez utóbbi településeken kevésbé ismertek a településfejlesztő szervezetek, tevékenységük nem annyira látványos.

Véleményem szerint a településfejlesztő szervezetek csoportja éppen azon szervezetek közé tartozik, amelyek elvileg látványos tevékenységet folytatnak, támogatottságuk mégsem emelkedik ki ilyen nyilvánvalóan a szektor többi szervezete közül. Ennek okát abban látom, hogy bár a szervezetek településfejlesztőként vannak regisztrálva, a mindennapi tevékenységük során mégis sokszor inkább a kultúra, a sport területén tevékeny-

kednek, így a település lakói számára kevésbé végeznek településfejlesztési feladatot (Reisinger 2010). Természetesen az említett tevékenységek is formálják a közösséget (ami a településfejlesztés része), de nem tartoznak azon tevékenységek közé, amelyek elsősorban jellemezhetnék e szervezeteket (például az önkormányzat munkájában, a településfejlesztési koncepció tervezésében, megvalósításában, a döntés-előkészítésben való részvétel). Úgy gondolom, hogy a szervezetek a település érdekében végzett aktívabb és kevésbé áttételes tevékenységük révén (például több olyan helyi akció, lakossági fórum szervezése, amely megmozgatja az embereket) ismertebbé válhatnak, a szervezetek és az állampolgárok közötti szorosabb kommunikáció segíthetné az 1%-os szja-források nagyobb arányú megjelenését a tevékenységi terület szervezeteinek bevételei között.

Összességében megállapítható, hogy bár nem nagy abszolút értékű, de a szektor és a tevékenységi terület gazdasági erejéhez mérten mégis jelentős összeget tudnak magukénak a szervezetek az adózók felajánlásaiból. Az elemzés alapján kijelenthető, hogy a településfejlesztők egyötöde biztosan végez olyan tevékenységet, amely a lakosság körében ismertté és támogathatóvá teszi.

IRODALOM

- Bartal Anna Mária* (2005): Nonprofit elméletek, modellek, trendek. Századvég Kiadó, Budapest
- Bódi György* (2002): Hogyan szerezzük meg az állampolgárok adójának 1%-át? KJK–KERSZÖV, Budapest
- Csizmár Gábor – Nemoda István* (2001): Hogyan szerezzünk pénzt? – Adománygyűjtési, forrásteremtési tanácsok nonprofit szervezeteknek. KJK–KERSZÖV, Budapest
- Kuti Éva* (1998): Hívjuk talán nonprofitnak... Nonprofit Kutatócsoport, Budapest
- Nárai Márta* (2008): A nonprofit szervezetek helye és szerepe a helyi társadalmak életében – A nyugat-dunántúli nonprofit szektor helyzetfeltárása. Doktori disszertáció, ELTE Társadalomtudományi Kar, Szociológiai Doktori Iskola, Győr–Budapest
- Nizák Péter – Péterfi Ferenc* (2005): A közösségi részvétel – társadalmi és hatalmi beágyazottság. In: Márkus Eszter (szerk.): Ismerd, értsd, hogy cselekedhess. EMLA, Budapest
- Nonprofit szervezetek Magyarországon 2006.* KSH, Budapest, 2008
- Nonprofit szervezetek Magyarországon 2007.* KSH, Budapest, 2009
- Nonprofit szervezetek Magyarországon 2008.* KSH, Budapest, 2010
- Reisinger Adrienn* (2010): Társadalmi részvétel a helyi fejlesztéspolitikában – különös tekintettel a civil/nonprofit szervezetek szerepére. Doktori értekezés, Széchenyi István Egyetem, Győr
- Vajda Ágnes – Kuti Éva* (2000): Állampolgári „szavazás” közpénzekről és civil szervezetekről. – 1% „forintszavazatok” civil szervezetekre – Tanulmányok. Nonprofit Kutatócsoport, Budapest
1996. évi CXXVI. törvény a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról és módosításai

Kulcsszavak: nonprofit szervezetek, 1%-os szja-felajánlás, településfejlesztő szervezetek.

Resumé

In my study first I show the theoretical background of the one-percent donations from the personal income tax in Hungary, then I focus on the one-percent donations for the non-profit organisations dealing with settlement development. In my research I reviewed how many organisations got one-percent donation from the citizens in 2008. Based on these donations it can be well analysed, which organisations were supported, so they most likely do such activities, the result of which can be seen in the settlement, and the local citizens know these organisations. In my study I also analysed the regional and local distribution of the data of the one-percent donation that concerned these organisations and the donors.